

Säilytys ja arkistointi -käsitteet

- Esityksessä esitetään tiiviissä muodossa mitä käsitteillä **säilytys** ja **arkistointi** tarkoitetaan, erityisesti tietoaaineistojen siirron näkökulmasta.
- Esitys tukee Kansallisarkistolle massadigitointiin tietoaaineistoja siirtäviä ja syntysähköisiä tietoaaineistoja siirtäviä organisaatioita.

Käsitteistön muuttuminen

- Tiedonhallintalaki astui voimaan 1.1.2020.
 - Ei säädä varsinaisesta arkistoinnista, mutta vaikuttaa siihen monin tavoin, kuten käsitteisiin.
- Käsitteet **säilyttäminen** ja **arkistointi** ovat olleet käytössä jo ennen tiedonhallintalakia ja totuttu ymmärtämään tietyllä tavalla.
- Tiedonhallintalaki toi myös uusia käsitteitä, joita ei tässä esityksessä eritellä.

Säilyttäminen, pysyvä säilyttäminen ja arkistointi

- Tiedonhallintalaissa tietoaaineistojen säilyttämisaajalla tarkoitetaan tietoaaineistojen säilyttämistä niin kauan kuin niitä tarvitaan alkuperäisiin käyttötarkoituksiin sekä oikeusturvan toteuttamiseksi ja virkavastuun todentamiseksi.
 - Tiedonhallintalaissa *pysyvä säilyttäminen* tarkoittaa tietoaaineiston säilyttämistä alkuperäisiin käyttötarkoituksiin, ei *arkistointia*.
 - Arkistolaissa käytetty käsite *pysyvä säilytys* vastaa tiedonhallintalain käsitettä arkistointi.
- Käsitteillä tarkoitetaan eri asioita, joten on tärkeä tunnistaa mistä puhumme esim. siirroista sovittaessa.

Tietoaineistojen säilytystarpeen määrittäminen (Tiedonhallintalain 21 §)

Jos tietoaineistojen tai asiakirjojen säilytysajasta ei ole säädetty laissa, säilytysaikoja määritettäessä on otettava huomioon:

- 1) tietoaineiston **alkuperäisen käyttötarkoituksen** mukainen tarpeellisuus viranomaisen toiminnassa;
- 2) luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön **etujen, oikeuksien, velvollisuuksien ja oikeusturvan toteuttaminen ja todentaminen;**

- 3) sopimuksen tai muun yksityisoikeudellisen oikeustoimen oikeusvaikutus;
- 4) vahingonkorvausoikeudelliset vanhentumisajat; ja
- 5) rikosoikeudelliset vanhentumisajat

Säilytysajan päättymisen jälkeen tietoaineistot on arkistoitava tai tuhottava viipymättä tietoturvallisella tavalla. Säilytysaikojen määrittämisen vastuista, arkistoinnista ja arkistotoimen tehtävistä säädetään erikseen.

Säilytysaika alkuperäiseen tai siihen rinnastuvaan käyttötarkoitukseen

- Säilytysaika ei tarkoita sitä, miten kauan tietoaineistoa hallitaan tiedonhallintayksikössä, vaan **miten kauan sitä säilytetään siihen käyttötarkoitukseen, johon asiakirjat ja muut vastaavat tiedot on kerätty ja niihin rinnastuviin tarkoituksiin (ks. 21 §).**

- **Luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön etujen, oikeuksien, velvollisuuksien ja oikeusturvan toteuttaminen ja todentaminen**
 - *HE284/2018 vp: säilytysajan määrittelyssä tulisi arvioida, missä määrin asiakirjoja tai muita tietoja on tarpeen säilyttää luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön etujen, oikeuksien, velvollisuuksien ja oikeusturvan toteuttamiseksi ja todentamiseksi. Viranomaisten tekemät päätökset, rekistereissä olevat merkinnät sekä tietojärjestelmissä olevat kirjaukset luovat hallinnon asiakkaille ja hallinnossa työskenteleville erilaisia etuja, oikeuksia ja velvollisuuksia. Viranomaisilla on tarve säilyttää erilaisia tietoaineistoja tietovarannoissaan näiden eri oikeuksien todentamiseksi ja toteuttamiseksi sekä oikeusturvan varmistamiseksi. Tällaiset tietoaineistot voivat vaikuttaa pitkäänkin eri henkilöiden oikeuksien toteuttamiseen tai niiden todentamiseen.*

Milloin säilytysvaihe päättyy ja arkistointivaihe alkaa?

- Tietoaineisto on säilyttämisen vaiheessa niin pitkään, kun
 - säilytysajoista on säädetty lainsäädännössä tai
 - tietoaineistoja tarvitaan alkuperäisiin käyttötarkoituksiin, tai luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön etujen, oikeuksien, velvollisuuksien ja oikeusturvan toteuttamiseksi ja todentamiseksi tai
 - tietoaineistoja tarvitaan tiedonhallintalain 21 §:n muiden kohtien todentamiseksi.
- Viranomaisen **on itse** määriteltävä tietoaineiston säilytysaika.

- Arkistoitavat tietoaaineistot siirtyvät arkistointivaiheeseen, kun laissa erikseen säädetty säilytysaika on päättynyt tai tiedonhallintalain 21 §:n mukaisesti määritetty säilytysaika on päättynyt.
- Arkistointivaiheessa aineiston käyttö on etupäässä tutkimuskäyttöä. Tietoaaineistoa ei enää arkistoinnin jälkeen käsitellä alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa.
- Säilyttämisvaiheen kestoa voi pohtia myös siltä kannalta, kauanko viranomaisen säilyttäisi kyseistä tietoaaineistoa itsellään omien tehtävien hoitamiseksi ennen sen hävittämistä, jos aineistoa ei olisi määrätty arkistolain perusteella pysyvästi säilytettäväksi eli arkistoitavaksi.

Säilytys ja arkistointi massadigitoinnissa ja syntysähköisessä

- Tietoaineistoja siirretään sekä arkistointivaiheessa, että säilytyksen vaiheessa
 - Massadigitoitavan ja massadigitoinnin ulkopuolelle rajautuvan aineiston kriteerit perustuvat aineiston digitoitavuuteen, eivät aineiston ikään.
- Tietoaineistojen säilytysajan päättymisen määrittämisen sopimuksessa (siirtosopimuksen siirtosuunnitelma-liite).

- Siirtäminen on maksutonta riippumatta tietoaaineiston muodosta ja vaiheesta.
- Massadigitoinnissa digitoitavien tietoaaineistojen (analoginen ja digitaalinen) säilytys on viranomaiselle maksutonta riippumatta siitä, missä elinkaaren vaiheessa tietoaaineisto on.
- Säilytettävästä alkujaan digitaalisesta tietoaaineistosta (säilytys ja tietopalvelu) voidaan periä maksuasetuksen (Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus Kansallisarkiston suoritteiden maksullisuudesta) mukainen maksu.
- Tietopalveluvastuu jakautuu lähtökohtaisesti sen mukaan, onko aineisto säilyttämisen vaiheessa (viranomaisen vastaa) vai arkistointivaiheessa (Kansallisarkisto vastaa).

- Asiakirjojen ja tietoaineistojen antamisesta vastaa Siirtävä viranomaisen niin pitkään, kun tietoaineistot ovat säilyttämisen vaiheessa. Tietopalvelun toteuttaminen on Siirtäjän vastuulla, kunnes siirretyn tietoaineiston säilytysvaihe päättyy.
- Kun tietoaineiston katsotaan olevan arkistoinnin vaiheessa, vastaa Kansallisarkisto tietopalvelun hoitamisesta kolmansille osapuolille .

Siirtävän viranomaisen ja Kansallisarkiston vastuujakotaulukko

	Siirtävä viranomainen	Kansallisarkisto
Tietoaineiston säilytysajan määrittäminen alkuperäisiin ja siihen rinnastuviin käyttötarkoituksiin	X	
Arkistolaissa säädetyistä pysyvästä säilyttämisestä eli arkistoinnista päättäminen		X
Tietoaineistoa käytetään alkuperäisiin tai niihin rinnastuviin käyttötarkoituksiin	X	
Tietoaineistoa ei käytetä enää alkuperäisiin tai niihin rinnastuviin käyttötarkoituksiin tai on erittäin vähäistä		X
<i>Säilyttämisen</i> vaihe: tietopalvelu kolmansille osapuolille	X	
<i>Arkistoinnin</i> vaihe: tietopalvelu kolmansille osapuolille		X